

RUH SAĞLIĞI VE PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ DERSİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN RUHSAL SORUNU OLAN BİREYE YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ*

F. Öz**, F. İnci***

ÖZET

Amaç: Bu araştırma Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersini almakta olan hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin dersi almadan önce, dersin teorik bilgisini aldıktan sonra ve dersin uygulamalarını yaptıktan sonra ruhsal sorunu olan bireye yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. **Yöntem:** Araştırmanın evrenini Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü son sınıf öğrencileri oluşturmuştur (N:114). Ayrıca örneklem seçilmemiş, söz edilen dersi alan ve araştırmaya katılmayı kabul eden tüm öğrenciler araştırma kapsamına alınmıştır (N:86). Veriler, Anket Formu ve Işıklı (1998) tarafından geliştirilen "Akıl Hastalarına Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Verilerin

değerlendirilmesinde, tekrarlı ölçümlerde varyans analizi ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. **Sonuç:** Ruhsal sorunu olan bireye yönelik tutumlar hem dersin kuramsal bilgisinin bitiminde hem de uygulamanın ardından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olumlu yönde değişmiştir ($p<0.05$). Ayrıca, ruh sağlığı sorunu olan bireylerle daha önce karşılaşmış olanlar ile yaşları daha ileri olan (23-27 yaş) öğrencilerin tutumlarının diğerlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olumlu olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Ailesinde ruhsal sorunu olan bireyin bulunması, öğrencilerin tutumları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmamıştır ($p>0.05$).

Anahtar Kelimeler: Ruh sağlığı sorunları, tutumlar, ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliği dersi

* Bu çalışma, III. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresinde (4-6 Haziran 2009-Akçakoca) poster bildiri olarak sunulmuş ve özet kitabında yer almıştır.

** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı.

*** Yard. Doç. Dr., Niğde Üniversitesi, Zübeyde Hanım Sağlık Yüksekokulu

The Effect of Mental Health and Psychiatric Nursing Course on Attitudes of Nursing Students Towards Individuals With Mental Health Problems

ABSTRACT

This research has been carried out to assess the attitudes of final-year students of

school of nursing taking the Mental Health and Psychiatry Nursing course towards individuals with mental problems before taking the course, after taking the theoretical background of the course and after carrying out the applied part of the course. Scope of the research included senior students of Hacettepe University Faculty of Health Sciences School of Nursing (114). A sample was not determined and all the students taking the Mental Health and Psychiatry Nursing course, and assenting to participate were included in the research (86). Research data was collected by using a Questionnaire Form and "Attitudes Towards Mental Illness Scale" developed by Işıklı (1998). In the assessment of the data, Repeated Reasurement of Variance Analysis and Mann-Whitney U test were used. Attitudes changed positively both at the end of the theoretical part of the course and after carrying out the applied part of the course at statistically significant levels ($p<0.05$). In addition, attitudes of the students who met individuals with mental health problems before, and younger students (19-22 years old) were determined to be more positive than the others at statistically significant levels ($p<0.05$). Having a family member with a mental health problem did not present a statistically significant difference on the attitudes of the students ($p>0.05$).

Key Words: Mental health problems, attitudes, mental health and psychiatric nursing course

GİRİŞ

Toplumun ruhsal sorunlara yönelik tutumları, hastalıkların önlenmesi, erken tanınması ve tedavisinde çok önemlidir. Toplumun bu tutumları, hasta bireyin tedavi için yardım aramasına, taburculuk sonrası topluma yeniden uyum sağlamasına önemli ölçüde etki etmektedir. Ruhsal sorunlara ve bu sorunlara sahip bireylere yönelik tutumların genelde olumsuz olduğu, ruh sağlığı sorunu olan bireylerin dışlandığı, etiketlendiği ve bu olumsuz tutumların tedavi için yardım arama davranışını

engellediği bilinmektedir (Arkar 1992, Arkar ve Eker 1996, Çamkuşu 1997, Susman 1997, Hannigan 1999). Öte yandan, ruh sağlığı sorunu olan bireyler için başvurdukları tedavi kurumunda çalışanların tutumları da önem taşımaktadır. Sağlık profesyonellerinin ruh sağlığı sorunu olan bireyleri dışlayıcı ve damgalayıcı yaklaşımları, bu bireylerin tedavi için başvurmalarını engelleyici bir rol oynamaktadır (Sağduyu 1996, Fryer ve Cohen, 1998, Sağduyu ve ark 2000).

Ülkemizde sağlık profesyonellerinin ruhsal sorunu olan bireye karşı tutumları üzerine yapılan araştırmalar, toplumdaki ön yargılara paralel olarak sağlık personelinin de olumsuz tutumları olduğunu göstermiştir. Toplum tutumlarına benzer şekilde sağlık profesyonelleri de ruh sağlığı sorunlarının tedavi edilemeyeceğini, bu hastaların toplumdan uzak tutulması gerektiğini ifade etmişlerdir (Arkar 1991, Eker ve Arkar 1991, Arkar ve Eker 1996, Aydın ve ark 2003, Özyiğit ve ark 2004, Arı ve Öz 2005, Gürlek Yüksel ve Taşkın 2005). Oysa ruhsal sorunu olan bireye karşı olumsuz tutumların değiştirilmesinde sağlık profesyonelleri anahtar rol oynamaktadırlar (Eker 1991). Hemşireler gerek uygun davranışlarıyla iyi birer rol modeli olarak gerekse eğitici rolüyle konu hakkında doğru bilgilerin edinilmesine destek vererek, ruhsal sorunlara karşı var olan olumsuz tutumların değişmesinde etkin rol alabilirler. Burada önemli olan hemşirenin kendisinin de ruhsal sorunlara karşı olumsuz tutumlara sahip olmamasıdır. Hemşirelerin ruhsal sorunu olan bireye karşı tutumlarının farkında olmasında, varsa olumsuz tutumlarının olumluya dönüştürmesinde Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersi önemli bir fırsattır. Hemşirelik lisans eğitiminin son sınıfında yer alan Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersi konuya ilişkin teorik bilginin yanı sıra toplum ruh sağlığı ve klinik uygulamalarıyla öğrencilere bilgilerini uygulamayla buluşturma fırsatı tanımaktadır.

Bu araştırma, Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersinin öğrencilerin ruhsal sorunu

olan bireye yönelik tutumlarını nasıl etkilediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

YÖNTEM

Araştırma, Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersini almakta olan hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin dersi almadan önce, dersin teorik bilgisini aldıktan sonra ve dersin uygulamalarını yaptıktan sonra ruhsal sorunu olan bireye yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın evrenini Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü son sınıf öğrencileri oluşturmuştur (N:114). Ayrıca örneklem seçilmemiş, Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersini alan ve araştırmaya katılmayı kabul eden tüm öğrenciler araştırma kapsamına alınmıştır. Ancak, eğitim nedeniyle yurt dışında olan ve ilk ölçümde bulunmayan (7), tekrarlı ölçümleri tamamlayamayan (15) ve katılmak istemeyen (6) öğrenciler dışında, toplam 86 öğrencinin verileri değerlendirilmeye alınmıştır.

Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından oluşturulan Anket Formu ve Işıklı (1998) tarafından geliştirilen "Akıl Hastalarına Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Anket Formu ile öğrencilere ait demografik bilgiler ve ruh sağlığı sorunu olan bireyle karşılaşma durumu sorgulanırken, Akıl Hastalarına Yönelik Tutum Ölçeği ile ruh sağlığı sorunu olan bireye yönelik tutumlar belirlenmeye çalışılmıştır. Işıklı (1998) tarafından geliştirilen ölçekte örnek bir vaka üzerinden "bu kişi ile sohbet etmek beni rahatsız eder", "bu kişinin sürekli hastanede tutularak tedavi edilmesi herkes için daha uygun olur", "bence, bu kişi toplum için tehlikelidir" şeklindeki ifadelerle bu kişiye yönelik tutumların nasıl olduğu sorgulanmaktadır. Toplam 22 sorudan oluşan 5'li likert tipi bir ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı .90'dır. Puanlama; olumlu tutum ifadeleri için tamamen katılıyorum=5, katılıyorum=4, fikrim yok=3, katılmıyorum= 2 ve hiç katılmıyorum= 1 puan verilerek, olumsuz tutum ifadeleri ise (1, 3, 7, 9, 11, 13, 14, 16, 17, 18, 19

ve 21. ifadeler) tersten puanlanarak yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 22, en yüksek puan ise 110'dur ve yüksek puan olumlu tutumu ifade etmektedir.

Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersi hemşirelik lisans eğitiminin 4. yılının güz döneminde yer almaktadır. Hemşirelik öğrencileri bu dersi alana kadar ruh sağlığı ve hastalıklarına ilişkin herhangi bir ders almamaktadırlar. Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersi aktif öğretim yöntemleriyle teorik anlatım, seminerler ve sınıf içi aktivitelerin ardından eğitimcilerin rehberliğinde toplum ruh sağlığı ve klinik uygulama alanlarında koruyucu, tedavi edici ve rehabilitasyon edici ruh sağlığı uygulamaları ile işlenmektedir (Öz 2009). Ölçümler, öğrenciler söz edilen bu dersi almadan hemen önce (dönemin ilk saati), dersin teorik içeriği verildikten sonra ve klinik ve saha uygulamaları tamamlandıktan sonra yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, tekrarlı ölçümlerde varyans analizi ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1'de araştırmaya katılan öğrencilerin tanıtıcı özellikleri yer almaktadır. Öğrencilerin; % 65.1'i 19-22 yaş grubunda, % 61.6'sı ruhsal sorunu olan bireyle karşılaşmış ve % 81.4'ünün ailesinde ruhsal sorunu olan birey yer almamaktadır.

Tablo 2'de öğrencilerin Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersi sürecinde tutum ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları yer almaktadır. Ders öncesi tutum ölçeği puan ortalaması 75.47 iken dersin teorik içeriği sonrası 80.80, uygulaması sonrası 83.84 puana yükselmiştir.

Tablo 3'de tutum ölçeği ile yapılan ölçümler arasındaki değişimin istatistiksel analizi yer almaktadır. Yapılan analizde; teorik ders öncesi ve sonrası, teorik ders öncesi ve uygulama sonrası ile teorik ders sonrası ve uygulama sonrası tutum ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark belirlen-

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri.

Tanıtıcı Özellikler	Sayı	Yüzde
Yaş		
19-22 yaş	56	65.1
23-27 yaş	30	34.9
Ailede Ruhsal Sorunu Olan Birey		
Var	16	18.6
Yok	70	81.4
Ruhsal Torunu Olan Bireyle Karşılaşma		
Var	53	61.6
Yok	33	38.4
Toplam	86	100.0

Tablo 2. Eğitim Sürecinde Ruhsal Sorunu Olan Bireye Yönelik Tutum Puan Ortalamaları

Ölçüm Zamanları	Ruhsal Sorunu Olan Bireye Yönelik Tutum Ölçeği $\bar{X} \pm SD$
Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Dersi Öncesi	75.47±13.77
Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Dersi Teorisi Sonrası	80.80±12.73
Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Uygulaması Sonrası	83.84±14.88

Tablo 3. Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Dersi Sürecinde Ruhsal Sorunu Olan Bireye Yönelik Tutum Değişimi.

Ölçüm Zamanları	Ruhsal Sorunu Olan Bireye Yönelik Tutum Ölçeği $\bar{X} \pm SD$	t	p
Teorik Ders Öncesi-Sonrası	-5.32±12.53	-3.941	0.000
Teorik Ders Öncesi-Uygulama Sonrası	-8.37±15.43	-5.029	0.000
Teorik Ders Sonrası-Uygulama Sonrası	-3.04±12.29	-2.298	0.024

Tablo 4. Bireysel Özelliklere Göre Ruhsal Sorunu Olan Bireye Yönelik Tutum Ölçeği Puan Ortalamaları.

Bireysel Özellikler	Ruhsal Sorunu Olan Bireye Yönelik Tutum Ölçeği $\bar{X}\pm SD$	Mann-Whitney U Test
Yaş 19-22 yaş 23-27 yaş	72.96±12.59 80.16±14.85	Z: -2.375 p: 0.01
Ailede Ruhsal Sorunu Olan Birey Var Yok	76.81±10.26 75.17±14.50	Z: -0.577 p: 0.56
Ruhsal Sorunu Olan Bireyle Karşılaşma Var Yok	77.62±11.87 72.03±15.97	Z: -2.230 p: 0.02

miştir ($p<0.05$). Ruhsal sorunu olan bireye yönelik tutumlar Ruh Sağlığı ve Psikiyatri dersinin hem teorik içeriğinden hem de uygulamasından sonra olumlu yönde değişmiştir.

Tablo 4'de görüldüğü gibi yaşı daha ileri (23-27 yaş) olanlar ile daha önce ruhsal sorunu olan bireylerle karşılaşanların tutumları daha genç olanlar (19-22 yaş) ve daha önce ruhsal sorunu olan bireyle karşılaşmayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olumlu bulunmuştur ($p<0.05$). Ailede ruhsal sorunu olan bireyin varlığı tutumlar üzerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık oluşturmamıştır ($p>0.05$).

TARTIŞMA

Tablo 2 ve 3'de görüldüğü gibi Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersi öğrencilerin ruhsal sorunu olan bireye yönelik tutumlarını olumlu yönde değiştirmiştir. Teorik içeriğin yanı sıra ruh sağlığı alanında koruyucu, tedavi edici ve rehabilite edici uygulamaların da yer aldığı dersin öncesinde yapılan ölçümde alınan tutum

puanı, dersin teorik içeriğinden sonra anlamlı düzeyde yükselmiştir. Teorik içeriğin ardından yapılan uygulamanın sonrasında tekrarlanan ölçümde tutum puanları, teorik ders sonrası düzeyden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yükselmiştir. Araştırma sonucu Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersinin ruhsal sorunu olan bireylere yönelik tutumları olumlu yönde değiştirdiği belirlenmiştir. Konuya ilişkin yapılan çalışmalar incelendiğinde araştırma bulgusuna benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Kızılkaya ve Beydağ'ın (2009) yaptığı çalışmada, Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersinin teorik ve klinik uygulamalarının öğrencilerin ruhsal sorunu olan bireye yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Benzer şekilde Küçük ve arkadaşlarının çalışmasında, Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersi teorik ve klinik uygulamasının öğrencilerin ruh hastalarına ve hastalıklarına karşı tutumlarını olumlu yönde geliştirdiği görülmüştür (Küçük ve ark 2009). Sabancıoğulları ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında ise, Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği

dersi öncesi öğrenciler psikiyatri hastalarını normal insanlardan farklı, onlardan aşağı olduğu görüşüne ve bilimsellikten uzak olan toplumu korumak için bu hastaların hastanelere kapatılması gerektiği görüşüne orta düzeyde katılırken, ders sonrasında bu görüş anlamlı düzeyde değişmiştir. Şarлак ve Aşti'nin (2009) çalışması sonucunda da Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersinin öğrencilerin psikiyatrik etiketlemesini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Konuya ilişkin yapılan bir başka çalışmanın (Doğan 1992) bulguları ise, hemşirelik öğrencilerinin ruh hastaları ve hastalıklarına karşı olumlu tutum geliştirmelerinde, eğitimin ve etkili eğitimsel yaşantıların önemli rolünün olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle otoriterlik, ruh sağlığı ideolojisi ve sosyal kısıtlayıcılık boyutlarında Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersi almış olan öğrencilerin almayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırma bulgularının da gösterdiği gibi ruh sağlığı sorunlarına yönelik olumsuz tutumları değiştirmede, bu hasta ve hastalıklara yönelik olumlu tutumlar oluşturmada eğitim önemli bir araçtır. Ruh sağlığı sorunu olan bireylerin etiketlenmesinin ve toplumdan dışlanmasının önlenmesinde, ruh sağlığı sorunlarının tedavi edilebilir sorunlar olduğunun anlaşılmasında mesleki eğitimin zorunlu temel derslerinden olan Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersinin bir yarı yıl boyunca gerek teorik içeriği gerekse alanda gerçekleştirilen uygulamaları ile öğrencilerin ruhsal sorunları olan bireylere karşı olumlu tutum göstermelerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 4'de yer aldığı gibi, çalışmada ruh sağlığı sorunu olan bireylerle daha önce karşılaşmış olanlar ile yaşları daha ileri olan (23-27 yaş) öğrencilerin diğerlerine göre daha olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırma bulgusuna benzer şekilde Özyiğit ve arkadaşlarının (2004) hemşireler ve hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada, yaşça büyük olan grubun ruhsal sorunu olan bireye yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu bulunmuştur.

Bostancı'nın (2000) yaptığı çalışmada ise yaş arttıkça otoriter tutumun azaldığını saptamıştır. Bu araştırmaların sonuçlarına karşın yaş değişkeninin ruhsal sorunu olan bireylere yönelik tutumları etkilemediğini gösteren çalışmalar da mevcuttur (Güleç 1981, Bağ ve Ekinci 2005). Yapılan araştırmalarda yaş değişkeni ile ilgili farklı sonuçlar olduğu görülmektedir. Yaş tek başına bir değişken olarak alındığında ruh sağlığı sorunlarına yönelik tutumları açıklamakta eksik kalabilir. Yaşla birlikte artan deneyim ve ruh sağlığı sorunu olan bireylerle karşılaşma olasılığı bu tutumlarla daha ilişkili olabileceği söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerde, ailelerinde ruhsal sorunu olan bireyin varlığı ile ruhsal sorunu olan bireylere yönelik tutumlar arasında ilişki saptanmamıştır. Araştırma bulgusuna benzer şekilde, Bağ ve Ekinci'nin (2005) sağlık personelinin ruh sağlığı sorunu olan bireye yönelik tutumlarının belirlendiği çalışmasında da ailesinde ruhsal bozukluğu olan birinin olması bu hastalara yönelik tutumları değiştirmede saptanmıştır. Bostancı'nın (2000) psikiyatri ve psikiyatri dışı kliniklerde çalışan hemşireler üzerinde yapmış olduğu çalışmada ise ailede psikiyatri hastası veya hastalık deneyimi olan bireylerin, ruhsal hastalığa karşı tutumları konusunda herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Ailesinde ruh sağlığı sorunu olan bireyin bulunması kişinin bu hastalıklarla erken tanışmasına ve söz konusu hastalıkları daha iyi tanımaya neden olmaktadır. Öte yandan ruh sağlığı sorunu olan bireyin bulunduğu bir aile ortamında olmak kişiyi duygusal olarak yoran bir yaşantıya da neden olabilir. Böyle düşünüldüğünde ailesinde ruh sağlığı sorunu olan bireylerin olmayanlara göre daha farklı tutumlar geliştirmesi beklenebilir. Ancak araştırma sonucunda ailelerinde ruh sağlığı sorunu olan bireyin varlığı ile ruh sağlığı sorunu olan bireylere tutumlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Araştırmada ruh sağlığı sorunu olan bireyle karşılaşma ile ruhsal sorunu olan bireye yönelik

tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki olduğunu, ruh sağlığı sorunu olan bireyle karşılaşanların karşılaşmayanlara göre bu bireylere yönelik daha olumlu tutumları olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, ülkemizde ruhsal sorunu olan bireyle karşılaşmanın bu bireylere yönelik tutumları olumlu yönde etkilediğini gösteren çalışmalar mevcuttur (Özyiğit ve ark 2004, Sabancıoğulları ve ark 2009, Küçük ve ark 2009, Kızılkaya ve Beydağ, 2009, Şarlak ve Aşti 2009). Taşkın ve arkadaşlarının (2003) yaptıkları araştırmada ise bu bulguların tersine, psikiyatri stajı yapmış olan sağlık yüksekokulu öğrencilerinin yapmamış olanlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde şizofreni tablosunun tam olarak düzelemeyeceğine, hastalığın tedavi edilemeyeceğine ve bu hastaların saldırgan olabileceklerine daha fazla inandıkları belirlenmiştir. Bu sonuç, şizofreni hastalığının doğası gereği kronikleşme eğiliminin yüksek olmasından ve bazı türlerinin tedaviye istendik düzeyde yanıt vermemesinden kaynaklanabilir.

Ruh sağlığı sorunu olan bireyle daha önce hiç karşılaşmamış olanlar, toplumda yaygın olarak görülen olumsuz tutumların etkisiyle bu bireyleri korkunç, zarar verici, davranışı kestirilemez şeklinde etiketleyebilmekte ve dışlayabilmektedirler. Oysa, ruh sağlığı sorunlarının da diğer sağlık sorunları gibi tedavi edilebilir ve kontrol edilebilir olduğunu; bu hastalığa sahip bireylerin de yaşamlarını diğerleri gibi sürdürebildiklerini görenlerin ve bunu anlayanların tutumları olumlu yönde değişmektedir. Ruhsal sorunu olan bireylere yönelik olumlu tutumlara sahip bireylerin artması, hastanede tedavisi tamamlanmış ve toplum içinde normal yaşamlarını sürdürmesi gereken hastaların sosyal yaşamdaki uyumlarını kolaylaştırabilmeleri için gereklidir. Öte yandan, ruh sağlığı sorunları olan bireylere yönelik olumlu tutumlar bu hastalıkların hem erken tanınıp tedavi edilmesi hem de rehabilitasyonunun sağlanması açısından önemlidir.

SONUÇ

Ruhsal sorunu olan bireylere yönelik toplumda var olan olumsuz tutumlar, o toplumun bir üyesi olan hemşirelik öğrencilerinde de görülebilir. Bir sağlık profesyoneli olarak hemşirenin, ruh sağlığı sorunu olan bireylere hak ettikleri sağlık bakımını sunabilmesi ayrıca topluma olumlu rol modeli olabilmesi için bu bireylere yönelik olumlu tutumlara sahip olması gerekmektedir. Hemşirelik lisans eğitiminin içinde yer alan Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği dersi öğrencilerin bu hastalara yönelik olumsuz tutumlarını fark etmelerinde, bu olumsuz tutumları olumluya dönüştürmelerinde önemli bir fırsattır. Bu nedenle, eğitimcilerin bu fırsatın farkında olarak, dersin gerek teorik içeriğini gerekse uygulamalarını öğrencilerin öğrenmeleri için değerli bir yaşantı haline getirmeleri önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Arı F, Öz F (2005) Temel Sağlık Hizmetlerinin Birinci Basamağında Çalışan Hekim ve Hemşirelerin Ruh Sağlığı Sorunu Olan Bireye Karşı Tutumları. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 12(1): 16-28.

Arkar H (1991) Akıl Hastasının Sosyal Reddedilimi. Düşünen Adam Dergisi, 4: 6-9.

Arkar H (1992) Akıl Hastalıkları ile İlgili Tutumlar: Deneyim ve Psikopatoloji Tipinin Etkisi. Türk Psikiyatri Dergisi, 3: 243-248.

Arkar H, Eker D (1996) Akıl Hastalıkları ile İlgili Tutumlar: Verilen Neden Tipinin Etkisi. Türk Psikiyatri Dergisi, 7: 191-197.

Aydın N, Yiğit A, İnandı T, Kırkpınar İ (2003) Attitudes of Hospital Staff Toward Mentally Ill Patients in a Teaching Hospital in Turkey. International Journal of Social Psychiatry, 49(1): 17-26.

Bağ M, Ekinci M (2005) Sağlık Personelinin Ruhsal Sorunları Olan Bireylere Yönelik Tutumların Araştırılması. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi www.e-sosder.com ISSN:1304-0278, 3(11): 107-127.

Bostancı N (2000) Psikiyatri ve Psikiyatri Dışı Kliniklerde Çalışan Hemşirelerin Ruh Sağlığı Bozuk Olan Bireylere İlişkin Görüşlerinin Araştırılması. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Çamkuşu B (1997) Zonguldak İl Merkezinde Yaşayan Bireylerin Ruh Hastalıklarına Karşı Tutumları. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara.

Doğan S (1992) Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Ruh Hastaları ve Hastalıklarına Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi. III. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı, Sivas, 783-787.

Eker D (1991) Aile ve Toplumun Akıl Hastalarıyla İlgili Tutumları. Aile ve Toplum Dergisi, Haziran: 72-79.

Eker D, Arkar H (1991) Experience Turkish Nurses' Attitudes Towards Mental Illness and Predictor Variables of Their Attitudes. International Journal of Social Psychiatry, 37: 214-222.

Fryer A, Cohen L (1998) Effects of Labelling Patients "Psychiatric" or "Medical" Favorability of

Traits Ascribed by Hospital Staff. Psychological Reports, 62: 779-793.

Güleç C (1981) Affektif Bozuklukların Yaygınlığı ve Bu Konudaki Tutumlar Üzerine Sağlık Örgütlenişinin Etkisini Araştıran Epidemiyolojik Bir Çalışma. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Bilim Dalı, Ankara.

Gürlek Yüksel E, Taşkın EO (2005) Türkiye'de Hekimler ve Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Ruhsal Hastalıklara Yönelik Tutum ve Bilgileri. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 6: 113-121.

Hannigan B (1999) Mental Health Care in The Community: An Analysis of Contemporary Public Attitudes Towards, and Public Representations of Mental Illness. Journal of Mental Health, 8(5): 431-440.

Işıklı S (1998) Toplumdaki Bireylerin Akıl Hastalarına Karşı Tutumlarını Ölçen Bir Psikometrik Aracın Geliştirilmesi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Kızılkaya M, Beydağ KD (2009) Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Dersinin Öğrencilerin Ruhsal Sorunu Olan Bireye Karşı Tutumlarına Etkisi. III. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi Özet Kitabı, 136-137.

Küçük L, Özbaş D, Buzlu S (2009) Bir Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinde Psikiyatri Hemşireliği Dersi Uygulamasının Ruhsal Hastalıklara Yönelik Tutumlar Üzerine Etkisi. III. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi Özet Kitabı, 148-149.

Öz F (2009) Ruh Sağlığı Alanında Çalışan Profesyonellerin Eğitimi, İşlevselliği. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 10(Ek 2):1011.

Özyiğit Ş, Savaş HA, Ersoy MA, Yüce S, Tutkun H, Sertbaş G (2004) Hemşirelerin ve Hemşirelik Öğrencilerinin Şizofreniye İlişkin Tutumları. Yeni Sempozyum Dergisi, 42(3): 105-112.

Sabancıoğulları S, Kelleci M, Avcı D, Ata EH, Doğan S (2009) Hemşirelik Öğrencilerinin Psikiyatri Hastaları ve Hastalıklarına Karşı Tutumlarına Psikiyatri Hemşireliği Dersinin Etkisi. III. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi Özet Kitabı, 175-178.

Sağduyu A (1996) Temel Sağlık Hizmetlerinde Ruhsal Bozukluklar, Pratisyen Doktor Tanıları, Verilen Tedaviler, Eğitimin Etkisi. Türk Psikiyatri Dergisi, 7(3): 176-184.

Sağduyu A, Ögel K, Özmen E, Boratav C (2000) Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Depresyon. Türk Psikiyatri Dergisi, 11(1): 3-16.

Susman S (1997) The Community's Response to Mentally Ill People: Can Be Improved. British Medical Journal, 314(7079): 458.

Şarlak K, Aştı N (2009) Psikiyatri Hemşireliği Dersinin Psikiyatrik Stigmaya Etkisi. III. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi Özet Kitabı, 281-282.

Taşkın EO, Özmen D, Özmen E, Demet MM (2003) Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Şizofreni ile İlgili Tutumları. Nöropsikiyatri Arşivi, 40(1-2): 5-12.